

Halmstads äldsta, bevarade privilegiebrev är från 1307. Det är undertecknat av Christoffer, hertig av Halland och Samsö. Få vet i dag vem denne medeltida storman var. Men kanske finns det ett skäl till att han, som ju kunde ha stått staty på någon central plats i staden, inte har uppmärksammats så mycket?

Bild: ANDERS BERGENEK

DEN SISTA VILAN. Christoffer II och hans drottning Eufemia är begravda i en sarkofag i Sorö kyrka på Själland.

Falsk och brutal kung grundlade Halmstad

VÅR HISTORISKA STAD

- Halmstad som det en gång var

Läs hela serien på:
hallandsposten.se/folkfamilj/varhistoriskastad

Exakt hur den danska staden Halmstad uppstod vet vi inte. Där emot är det känt att den var placerad cirka tre kilometer uppströms Nissan. Olika teorier har förts fram om vad namnet betyder. Moderna språkforskare lutar mot att "halm" är detsamma som gräs, kanske sjögräs. Stad heter "by" på danska så när ordet förekommer som en del av "Halmstad" står det snarare för danskans "sted" som betyder ställe, kanske rent av vadställe. Fram tonar då bilden av staden som växte upp vid vadstället över Nissan uppe vid nuvarande Slottsmöllan där det kanske också växte sjögräs.

DANSKA MEDELIDSSTÄDER uppstod i allmänhet gradvis. En bondbyn växte sig stark och började med tiden skydda sig med en barriär, till exempel ett staket. Förutsättningar för handel gynnades av om byn liksom Halmstad låg där landsvägar eller stigar möttes.

Med tiden antog byn en stadsliknande karaktär och det var då dags att ge den stadsprivilegier som innebar ett större mått av självständighet samt rätt att bedriva handel och hantverk. På landsbygden tilläts på sin höjd bytshandel.

Historiska dokument visar att Halmstad hade ett dominikanerkonvent redan 1264. De brukade vara förlagda till städer. Halmstad hade med all säkerhet en stadsliknande karaktär redan vid den här tiden. Det var naturligt att ge platsen stadsprivilegier 1307 men vi vet inte om dessa var de första.

PRIVILEGIEBREVETS undertecknare, Christoffer, var född 1276 som son till den danske kungen Erik Klipping. När sonen var tio år mördades hans far och brodern Erik Menved blev kung. Han var inledningsvis framgångsrik i krig mot Norge och mot nordtyska provinser. Med tiden förlorade han sina tyska besittningar och misslyckades också med en inblandning i svenska inre stridigheter.

Här kommer Christoffer in i historien. Det visade sig nämligen att han konspirerade mot sin egen bror

HISTORISK PLATS. Övraby kyrkoruin - här låg det "första" Halmstad.

Bild: BILDSTATIONEN VID HALLANDS KONSTMUSEUM

Då Erik Menved dog 1319 säger en sägen att hans sista ord ska ha varit en varning mot att välja den falske Christoffer till dansk kung.

och stred med hans motståndare i Sverige.

Då Erik Menved dog 1319 säger en sägen att hans sista ord ska ha varit en varning mot att välja den

falske Christoffer till dansk kung. Denna förhoppning grusades när Christoffer tog sig hem från en landsflykt i Pommern och lyckades erövra kronan. Hans ställning var dock svag och för att bli kung tvingades han bekräfta adelns och kyrkans rättigheter samt lova att inte ta ut skatt av kyrkan. Stormännen lovades frihet från krigstjänst i utlandet och ett återställande av skatterna till en tidigare lägre nivå.

UTAN EGENTLIGA RESURSER gav sig Christoffer II ändå i krig med sina nordtyska grannar och bröt då alla sina löften. Resultatet blev förödande. Efter upprepade förluster tvingades han sätta större delen av Danmark i pant. Efter hans död 1332 uppstod ett vakuum och Danmark fick inte någon ny kung förrän 1340 då sonen Valdemar At-

terdag blev regent. Han ägnade sig sedan med stor kraft åt att ta tillbaka vad fadern hade förlorat.

CHRISTOFFER II UTFÄRDADE 1322 ett privilegiebrev för staden Brokatorp belägen vid nuvarande Stora torg. Hans efterträdare som hertig, Knut Porse, slog ihop Halmstad och Brokatorp genom ett nytt privilegiebrev 1327. Det innebar att Halmstad

flyttade ner till sitt nuvarande läge. Den gamla staden degraderades då till att bli Övraby.

Den historiske författaren Knut Haeger kallar Christoffer II för den sämste danske kungen någonsin. Förutom att han pantsatte landet var han falsk och brutal. Kanske finns det ett skäl till att han inte är så ihågkommen i dagens moderna Halmstad.

ANDERS BERGENEK

Skribenten är aktiv i **Föreningen Gamla Halmstad**. Mer lokalhistoria hittar du på gamlahalmstad.se och på Facebook/[gamlahalmstad](https://www.facebook.com/gamlahalmstad).

